**Väestökehityksen ja ikääntyneiden palveluiden lautakunnan lausunto, 15.10.2026 § 48**

Väestökehityksen ja ikääntyneiden palveluiden lautakunta merkitsee vuoden 2027 talousarvion sekä vuosien 2027–2029 toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelutilanteen tiedoksi.

Lautakunta toteaa, että ikääntyneiden palveluiden vuoden 2027 talousarvioesityksen nettokustannukset ovat noin 231,5 miljoonaa euroa, mikä on noin 4,5 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2026 muutetussa talousarviossa. Samaan aikaan ikääntyneen väestön määrän kasvu ja palvelutarpeen lisääntyminen aiheuttavat merkittäviä paineita palveluiden järjestämiselle ja rahoitukselle.

Lautakunta suhtautuu kriittisesti siihen, että ikääntyneiden palveluiden talousarviota pienennetään, vaikka palvelutarve kasvaa ja vuoden 2026 talousarvion ennustetaan ylittyvän. Erityistä huomiota lautakunta kiinnittää henkilöstökulujen noin 6,1 miljoonan euron vähennykseen, vaikka talousarvion laadinnassa on huomioitu palkankorotukset. Samanaikaisesti palvelujen ostot kasvavat noin 5,2 miljoonaa euroa. Lautakunta edellyttää selvitystä siitä, kuinka suuri osa henkilöstökulujen vähennyksestä perustuu toiminnan tehostamiseen, henkilöstömäärän muutoksiin tai palvelutuotannon siirtymiseen ostopalveluihin. Henkilöstöresurssien riittävyys ja henkilöstön työssä jaksaminen tulee turvata.

Lautakunta pitää tärkeänä, että talousarvion valmistelussa huomioidaan ikääntyneiden todellinen palvelutarve sekä sen ennakoitu kehitys. Erityisesti ympärivuorokautisen palveluasumisen riittävä kapasiteetti tulee turvata ja varmistaa, ettei hoivapaikkojen puute aiheuta tarpeettomia kustannuksia muualla palvelujärjestelmässä.

Lautakunta korostaa omaishoidon merkitystä osana ikääntyneiden palvelukokonaisuutta. Omaishoidon tukeminen voi olla sekä inhimillisesti että kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukainen tapa järjestää hoivaa ja huolenpitoa. Lautakunta edellyttää, että omaishoidon tukeen varatut määrärahat säilyvät vuoden 2026 tasolla. Lautakunta pitää tärkeänä, että tuen riittävyyttä ja tuen piiriin pääsyä tarkastellaan suhteessa kasvavaan palvelutarpeeseen. Omaishoidon kehittämisessä tulee huomioida myös omaishoitajien jaksaminen ja tarvittavat tukipalvelut.

Kotihoidon osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön, työvuorosuunnitteluun, asiakaskäyntien välisiin siirtymiin sekä eri yksiköiden toimintatapaeroihin. Toiminnan kehittämisellä tulee tavoitella sitä, että mahdollisimman suuri osa henkilöstön työajasta kohdistuu välittömään asiakastyöhön asiakkaiden palvelutarpeet ja henkilöstön työhyvinvointi huomioiden.

Lautakunta pitää tärkeänä henkilöstön osallistamista toiminnan ja työjärjestelyjen kehittämiseen. Henkilöstöllä on käytännön kokemusta työn organisoinnista, tarpeettomista työvaiheista ja toimintaa hidastavista käytännöistä. Tätä osaamista tulee hyödyntää järjestelmällisesti palveluiden sujuvoittamisessa, henkilöstön kuormituksen vähentämisessä ja kustannustehokkuuden parantamisessa.

Lautakunta kiinnittää huomiota myös teknologian hyödyntämiseen perustuviin valtion rahoituksen tehtävämuutoksiin, jotka kohdistuvat kotihoitoon ja ympärivuorokautiseen hoivaan yhteensä noin 2 miljoonan euron edestä. Lautakunta pitää tärkeänä selvittää, millaisilla konkreettisilla teknologisilla ratkaisuilla kustannussäästöjä tavoitellaan, mikä on niiden toteutusaikataulu ja millaisia investointeja ne edellyttävät. Teknologian tulee tukea henkilöstön työtä ja asiakkaiden turvallisuutta, mutta se ei saa korvata asiakkaan tarvitsemaa inhimillistä kohtaamista ja huolenpitoa. On syytä muistaa, että teknologia ei alenna ympärivuorokautisen palveluasumisen vähimmäishenkilöstömitoitusta, joka tulee säilymään 0,60:ssä (HE 113/2025).

Lautakunta kiinnittää huomiota myös palveluiden taloudelliseen saavutettavuuteen. Asiakasmaksujen vaikutuksia erityisesti pienituloisten ikääntyneiden palveluiden käyttöön tulee seurata. Palveluiden käyttämättä jääminen taloudellisista syistä voi johtaa ongelmien kasautumiseen ja kasvattaa myöhempää palvelutarvetta sekä kustannuksia. Asiakkaiden mahdollisuus saada tarvitsemansa palvelut tulee turvata heidän taloudellisesta tilanteestaan riippumatta lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Lautakunta tiedostaa Satakunnan hyvinvointialueen taloudelliset reunaehdot ja talousarviovalmistelun rajallisen liikkumavaran. Talouden tasapainottamisen tulee kuitenkin perustua ensisijaisesti toimintatapojen kehittämiseen, palveluketjujen sujuvoittamiseen ja käytettävissä olevien resurssien tehokkaaseen hyödyntämiseen. Taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys on huomioitava päätöksenteossa siten, ettei lyhyen aikavälin säästöillä aiheuteta suurempia kustannuksia tulevaisuudessa.

Lautakunta edellyttää, että vuoden 2027 talousarviossa osoitetaan, miten kasvavaan palvelutarpeeseen vastataan annetun talousarvion puitteissa ja millaisilla konkreettisilla toimenpiteillä toiminnan tuottavuutta parannetaan. Mikäli talousarvio ei riitä lakisääteisten ja asiakkaiden tarpeen mukaisten palveluiden turvaamiseen, tulee tämä tuoda selkeästi esille talousarvion jatkovalmistelussa.